

LUDWIG ADOLF SIMIGINOWICZ-STAUFÉ (1832–1897). 180 DE ANI DE LA NAȘTERE

ȘTEFĂNIȚA-MIHAELA UNGUREANU

Ludwig Adolf Simiginowicz, „der Dichter der Liebe” / „poetul iubirii” – cum l-au numit bucovinenii¹ –, s-a născut la 28 mai 1832 în Suceava. Tatăl său era de origine ruteană, iar mama provenea dintr-o familie de germani emigrată din Württemberg². A copilărit în orașul natal, primind din partea mamei sale o educație în spirit german și învățând limbile română, germană și ruteană, în care își va exprima ulterior talentul artistic deosebit³.

Primii ani de școală (1849–1852) îi petrece la Suceava, ca elev al Gimnaziului, apoi urmează cursurile Școlii Reale Inferioare din Cernăuți, pregătindu-se pentru o carieră pedagogică. În 1852 pleacă la Viena, unde, prin intermediul profesorului Theodor Vernaleken, obține un post de candidat pedagog la Școala Reală Superioară, în cartierul Schottenfeld. De asemenea, mai primește o bursă specială de studii la Universitatea din Viena. Urmează cursuri de istorie, geografie comparată, filosofie și, la Institutul Politehnic, chimie și fizică experimentală⁴. În 1856 susține examenul științific pentru școlile reale, iar un an mai târziu revine ca supleant la Gimnaziul de Stat din Cernăuți. În 1858, numit învățător, pleacă la Brașov, la Gimnaziul Romano-Catolic, unde își va continua activitatea didactică timp de 18 ani. Tot aici va intra în contact cu membrii

¹ Amy Colin, Alfred Kittner, *Versunkene Dichtung der Bukowina. Eine Anthologie deutschsprachiger Lyrik*, München, Wilhelm Fink Verlag, 1994, p. 399.

² Ludwig Adolf Staufe, *Basme populare din Bucovina*, Transcrierea textelor în limba germană și Introducere de Helga Stein; Traducere din limba germană, Cuvânt introductiv și note de Viorica Nișcov, București, Editura Saeculum I. O., 2010, p. 24.

³ Amy Colin, Alfred Kittner, *loc. cit.*

⁴ Helga Stein, *L. A. Staufe – Simiginowicz și basmele sale românești din Bucovina*, în „Cercetări etnologice românești contemporane”, București, nr. 1, vol. III, 2007, p. 39.

Analele Bucovinei, XX, 2 (41), p. – , București, 2013

ASTREI. În 1859 se căsătorește cu Therese Goldschmidt, originară din Brașov⁵. În 1876 se reîntoarce la Cernăuți, unde este numit profesor titular la Institutul Pedagogic Cezaro-Crăiesc pentru Învățătoare⁶, funcție pe care o va deține până la trecerea sa în neființă, la 19 mai 1897.

Lucrările lăsate de el vor fi distruse în mare parte în timpul invaziei ruse în Bucovina din Primul Război Mondial.

Ludwig Adolf Simiginowicz este cunoscut nu doar ca pedagog, ci, mai cu seamă, în calitate de scriitor, publicist, traducător și etnograf.

Scriitorul a ales să-și semneze creațiile cu un pseudonim, Staufe, așa cum procedau mulți autori la acea vreme. Adolf Kittner, în cunoscuta antologie *Versunkene Dichtung der Bukowina* [Poezia uitată a Bucovinei], opinează că autorul a adăugat și numele Simiginowicz la pseudonimul Staufe pentru a evidenția dubla moștenire culturală primită: cea ruteană și cea germană. Helga Stein, în volumul consacrat basmelor românești culese de acesta, susține că adăugarea celui de-al doilea nume se datorează unor „influențe politice, mai cu seamă cele venind din direcția naționaliștilor români”, care „l-au făcut să reflecteze la originea sa ucraineană și să-și adauge consecvent numele real de familie înainte sau după pseudonimul ales”⁷.

Debutul său literar a fost unul foarte timpuriu. Elev de gimnaziu fiind, în anii 1849 și 1859, publică poezii și nuvele în diverse reviste literare din Monarhia Habsburgică, ca de pildă revista „Iris”, care apărea la Graz sub coordonarea lui Caejetan Cerri, apoi „Österreichische Illustrierte Zeitung” [Ziarul austriac ilustrat] din Viena, „Galicia” din Lemberg și „«Phoenix». Zeitschrift für Literatur, Kunst, Geschichte, Vaterlandskunde, Wissenschaft und Theater” [„Phoenix”. Revistă pentru literatură, artă, istorie, etnografie, știință și teatru]. Această din urmă publicație era editată de Ignaz Vinzenz Zingerle, care avea să joace un rol deosebit în activitatea lui Staufe⁸.

Perioada de debut literar a lui Adolf Simiginowicz-Staufe se suprapune peste situația politică din anii 48–50 ai secolului al XIX-lea, cu care se confrunta Bucovina în încercarea de a-și câștiga autonomia față de Galiția și peste eforturile intelectualilor vremii de a atrage atenția asupra provinciei și asupra numeroaselor ei etnii, provincie văzută ca o Monarhie Austro-Ungară în miniatură⁹, în care fiecare naționalitate avea dreptul la progres cultural și afirmare a propriei identități. Astfel se explică angajarea lui Staufe, la vârsta de numai 16 ani, în evenimentele

⁵ *Ibidem*.

⁶ Ludwig Adolf Staufe, *op. cit.*, p. 49.

⁷ *Ibidem*, p. 24.

⁸ *Ibidem*, p. 25. Vezi și Ion Lihaciu, *Czernowitz 1848–1918. Das kulturelle Leben einer Provinzmetropole*, Kaiserslautern und Mehlingen, 2012, Parthenon Verlag, p. 75.

⁹ Helga Stein, *loc. cit.*, p. 39.

revoluționare din Cernăuți, prin redactarea unui manifest revoluționar, semnat A. Sand. Acest gest trebuie înțeles ca un act de patriotism fervent și nu de naționalism. Treptat, această efervescentă tinerească și revoluționară va fi înlocuită de o maturizare, în sensul de mediere între provincia aflată la marginea imperiului și capitala Austriei, rol pe care Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe și-l va asuma conștient în toate întreprinderile sale ulterioare pe plan literar-cultural.

Opera sa cuprinde volume de lirică, antologii, proză și studii diverse.

Primul volum de poezii, intitulat *Heimatsgrüsse aus Niederösterreich* [Salutări de-acasă, din Austria Inferioară], se publică în 1855.

De o semnificație deosebită și prilejuită de înființarea Bibliotecii Țării a fost inițiativa lui Staufe de a alcătui un volum de poezii semnate de autori bucovineni, prin vânzarea căruia să se contribuie la mărirea efectivului de cărți al acestei biblioteci. Staufe însuși a donat o colecție de volume de poezie, din care, potrivit afirmației lui Karl Emil Franzos, „nu lipsea nici un nume important al liricii germano-austriece”¹⁰. Această culegere de poezii avea să fie prima antologie lirică alcătuită în Bucovina. Lucrarea a apărut la editura lui Carl Gerold din Viena, în ediție de lux, cu hârtie fină și coperti cu chenar auriu, având titlul *Album neuester Dichtungen* [Album de poezie nouă]. Dar valoarea acestui volum nu era dată doar de aspect. Mult mai mult valorau contribuțiile autorilor, unii amintiți anterior: Caejetan Cerri, Ignaz Zingerle, apoi Ludwig Julius Semlitsch, un bun prieten al lui Staufe din perioada petrecută la Viena, Ernst Rudolf Neubauer, Felix Schwarz, Johann Baptist Klemsch. Despre cel din urmă, Staufe afirma, în lucrarea *Erinnerungen aus dem älteren Czernowitz* [Amintiri din Cernăuții de odinioară], că „nimeni nu a cultivat mai bine decât el forma poetică”¹¹.

În volum nu apar, totuși, nume precum Moritz Amster sau Leon Leberg, care la data publicării *Albumului* debutaseră deja ca autori. Explicația se află în autobiografia scriitorului, trimisă în 1868 lui Karl Emil Franzos, și anume: „Fiii Bucovinei, cel puțin sub aspect beletristic, nu sunt atât de activi încât să aibă curajul de a-și prezenta creațiile publicului”. De aceea în antologie apar doar patru autori bucovineni¹².

Albumul a avut un succes deosebit, bucurându-se de critici favorabile în ziarele și revistele Monarhiei și, foarte important, a fost receptat pozitiv în mediul literar vienez. Deși intenționa să publice și un al doilea volum, Staufe a decis să plece la Viena, pentru a se dedica studiului și carierei sale.

Se poate afirma că Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe a fost cel care a introdus antologia literară ca gen în Bucovina. Această formă de publicare a fost

¹⁰ Ion Lihaciu, *op. cit.*, p. 75.

¹¹ *Ibidem*, p. 77.

¹² *Ibidem*.

reluată 12 ani mai târziu, adică abia în anii '60 și '70 ai secolului al XIX-lea. Este vorba aici de seria de volume intitulate *Buchenblätter. Deutsche Dichtung aus der Bukowina*], editate de Wilhelm Cappileri, în 1864, Karl Emil Franzos, în 1870 și Johann Georg Obrist, în 1871. Autorii bucovineni care publică în aceste volume sunt: Moritz Beill, Heinrich Bresnitz, Wilhelm Cappileri, Leo Christofor von Issakiewicz, Josef Kunz, Iancu Lupul, Teodor Lupul, Gustav Adolf Nadler, Ludwig Plohn, M. S. Rabener, Isidor Friedrich Sauerquell, Franz Adolf Wickenhauser¹³.

În 1875, L. A. Staufe, împreună cu Moritz Amster editează cel de-al patrulea volum de antologie lirică, prilejuit de inaugurarea Universității din Cernăuți. Lucrarea, intitulată *Poetisches Gedenkbuch. Festgeschenk zur Feier des hundertjährigen Jubiläums der Vereinigung des Herzogtums Bukowina mit dem österreichischen Kaiserstaate und der Inauguration der Universität in Czernowitz*, aduna în paginile sale creații semnate atât de autori din Bucovina – o treime din totalul de contribuții aduse la realizarea volumului – cât și autori consacrați ai scenei literare vieneze: Marie von Ebner-Eschenbach, Franz Grillparzer, Anastasius Grün, Eduard Bauernfeld –, cu materiale originale, nepublicate încă la acea vreme¹⁴.

Ludwig Adolf Simiginowicz Staufe a desfășurat și o bogată activitate de traducător, completată în mod fericit de interesul pentru etnografie și pentru folclorul minorităților naționale din Bucovina. În 1865 îi apare la Viena volumul *Romanische Poeten. In ihren originalen Formen und metrisch übersetzt* [Poeți români. Traduceri în formă și metru originale], în care traduce poezii semnate de 21 de autori români, între alții Costache Conachi, Enăchiță Văcărescu, George Sion, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu. În acest volum, în capitolul *Poezia populară*, sunt preluate zece poezii din *Doinele și lăcrimioarele* lui Vasile Alecsandri, alături de o explicație detaliată a noțiunilor de „horă” și „doină”. Cu acest volum, Staufe nu dorea doar să popularizeze, „într-o limbă de circulație mostre de poezie românească contemporană lui, ci mai ales să atragă atenția asupra faptului că o lucrare de istorie a limbii și literaturii române încă lipsea, ce-i drept, dar putea fi așteptată curând din partea unui T. Cipariu sau Aron Pumnul. Totodată, Staufe urmărea să arate că la marginea Monarhiei se desfășura o viață literară vie”¹⁵.

¹³ Ion Lihaciu, *Ein Dichter als Bindeglied und Brückenschläger zwischen den Wienern und den Bukowinern (Ludwig Adolf Staufe-Simiginowicz, ein Mittler zwischen dem Zentrum und der Peripherie)*, în Philip Wascher, *Literarische Brückenbauer und Brückenzürzer. Deutschsprachige Autoren zwischen Sprachen und Kulturen, 1850–1950*, Iași-Konstanz, Editura UAIC-Hartung Gorre, 2007, p. 61.

¹⁴ *Ibidem*, p. 62.

¹⁵ Ludwig Adolf Staufe, *op. cit.*, p. 46.

În aceeași direcție se înscrie și culegerea de legende din Bucovina, *Volkssagen aus der Bukowina*, care apare, în 1885, la Cernăuți. Volumul conține 120 de legende, dintre care 41 sunt considerate de autor românești¹⁶.

De asemenea, Ludwig Adolf Staufe traduce cântece populare din folclorul rutean și malorus. În 1888 publică la Leipzig volumul *Kleinrussische Volkslieder* [Cântece populare maloruse]. O serie de basme și legende prelucrate nuvelistic se tipăresc în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, „Bukowiner Hauskalender” și „Czernowitzer Zeitung”, de exemplu *Rutenische Volksmärchen* [Basmе rutene].

Totuși, cea mai importantă lucrare etnografică, una dintre cele mai vechi colecții de proză populară românească, o reprezintă basmele populare din Bucovina, *Romanische Volksmärchen*, din anul 1852, aflate în manuscris la Biblioteca Națională din Viena și tipărite integral abia în 2010¹⁷. Staufe a tradus în limba germană 48 de narațiuni populare românești, câteva dintre ele apărând, în 1853 și 1855, în „Revista de mitologie și etnografie”/„Zeitschrift für Mythologie und Sittenkunde” din Göttingen, editată de Julius W. Wolf.

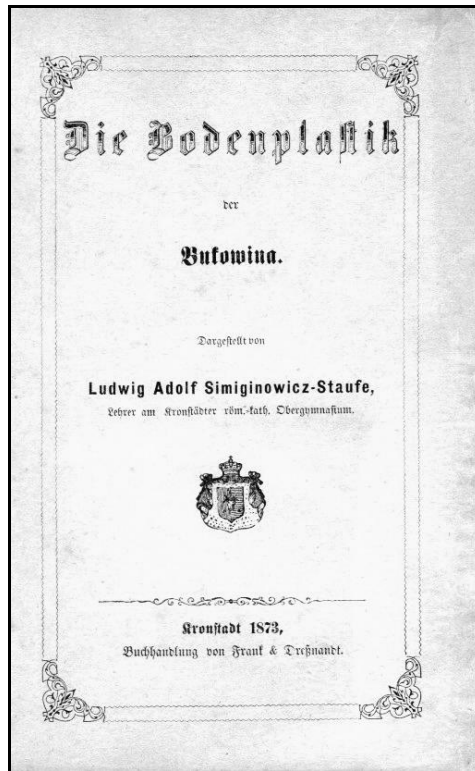
Într-un cadru mai general, culegerea de basme românești a lui Staufe, ca și toate celelalte traduceri din folclorul bucovinean, se înscriu în mișcarea de promovare a mitologiei și literaturii populare inițiată de frații Jakob și Wilhelm Grimm în primele decenii ale secolului al XIX-lea.

Se cuvine să menționăm și o lucrare monografică, pe care L. A. Staufe o publică în 1884, la Cernăuți: *Die Völkergruppen der Bukowina: Ethnographisch-kulturhistorische Skizzen* [Grupurile etnice din Bucovina. Schițe etnografice și cultural-istorice].

Preocupările sale s-au extins și în domeniul geografiei. În 1873 realizează la Brașov, pentru Expoziția Mondială de la Paris, o hartă a reliefului din Bucovina (*Reliefkarte der Bukowina*) și scrie un studiu intitulat *Die Bodenplastik der Bukowina*. În 1896, la Cernăuți, publică lucrarea *Das Pruthtal in Galizien und der Bukowina* [Valea Prutului în Galiția și Bucovina].

¹⁶ *Ibidem*, p. 50.

¹⁷ Vezi nota 1.

Concluzionând, putem afirma că Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe a fost un cărturar de seamă, un precursor al cercetării etnografice și folcloristice din Bucovina Habsburgică și un scriitor care a considerat că munca sa poate fi o punte de legătură între provincia aflată la periferia Imperiului și Occident.

**LUDWIG ADOLF SIMIGINOWICZ-STAUFE (1832–1897).
180 DE ANI DE LA NAȘTERE**

ȘTEFĂNIȚA-MIHAELA UNGUREANU

**Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe (1832–1897).
180 Jahre seit seiner Geburt**

*(Zusammenfassung)**

Der Artikel ruft das Leben und das Werk von Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe (1832–1897) hervor. Es werden seine Tätigkeit als Journalist, Schriftsteller und Übersetzer, sowie seinen wichtigen Beitrag zur Entwicklung der Bukowiner ethnographischen und folkloristischen Forschung besonders hervorgehoben.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe, Dichter, Übersetzer, Volksmärchen, Bukowiner ethnographische und folkloristische Forschung.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.